

تیزور لە عێراقداو گەندەلیی لە کوردستاندا!

خەتاب ساپیر

khatabs@hotmail.com

16-09-2005

ئەوھ چييە وا لە ناخى مرۆف دەكات ، كە بچى خۆى بتهقىننەوە لەناو ئاپۇرەي كۆمەلىٰ كريكاردا ، لەگەرەكى كازمييەي بەغدا؟ ، كە بەيانى زوو لەخەوەنەن بۇ ئەوهى بچن چانسى خۆيان تاقىبەنەوە ، كە ئايى ئەو بۇزە كاريان دەست دەكەويت ، يان نا . كابرايەكى ئىسلامىي ، خۆى لييان دەكات بە خاونەن پرۇزە و بەئۆتۆمبىلىكەوە دەچىتە ناويانەوە باڭگىيان لىدەكتەن بۇ ئەوهى زۆرتىرين كريكارى لى كۆبىيەتە تا زۆرتىرين ژمارەيان بکات بە قوربانى حەزى تىزورىستانە ئەمېرىكاني ئەمەوبىي و عەباسىي و ئەھلى سوننە . ئەوه جە لەشۇقىنىزمى عەربىي و تىزورىزمى ئىسلامى سىاسيي زياتر ، شىتكى تر نىيە!

مرۆف ئەگەر بۇ ساتىكىش بىھىننەتە بەرچاوى خۆى ، موچىك بە ناخىدا دەگۈزەرى ، بىرىك لەوانە بکاتەوە ، وەك كريكار لەگەل كازيوھى بەيانىاندا دەچن بۇ پەيداكردىنى پارووویك نان ، بۇ نزىك بۇونەوە لەدەمى كابرايەكى تىزورىست و دەكەونە پالنانى يەكتەر ، بەنيازى ئەوهى كاريان دەست بکەويت و بە كەساسىي نەگەرېنەوە ناو مال و مەنداو و كەسوکاريان و پىيان نەلەين كارىشتان دەست ناكەۋى . ج وېرانەيەكە ئەو بەغداي عروبەيە ، تەنها شىعەبۇون بېتكاتە گۆشتى بىرژاوى بەرەبەيانى كەنارەكانى دىجلە . ج قەسابخانەيەكە ئەو شارەي بە (اسوار) دەورە دراوه و ئىستا تىكۈشەرە بەعسىيەكان و ئىسلامىيە سوننەكان و زەرقاوابىيە تەكىرىيەكان پېتكەوە مەنچەنىقىيان بۇ شىعە جوشداوه تىايادا .

ئەم پەيامە رۆزانە خۆى دەيان جار دووبارە دەكتەوە ، ئەو عێراقەي كە ئەمېرىكاو بريتانيا و نەتەوە يەڭىتووەكان و كۆمكارى عەربىي و حىزبە كوردىيەكان و شىعەكان دەيانەوەن دروستى بکەنەوە ، جەڭە لە كارەسات و خەلتانبۇون لەخويىدا ، جەڭە لەخەون و كاتنبەسەربىرىن نەبىيەتلىقى ترى لى سەوز نابىت . ئەو سىستانىيەي لەسەرەدەمى بەعسدا گارەي ناکرد و بەيەكجاريلى لەگۆ كەوتبوو ، ئىستاش كە زمانى كراوهەتەوە ، تەنها بۇ گىانى كورد ئازايە و ددانى خىر بەكوردا نانىت ، فەتوا لەسەر فەتوا دەرىدەكتەن بۇ بىنکۆلەرنى خەونى سەرەبەخۆيى كوردستان و گەرانەوى كەركوك و ناوجە تەعرىبىكراوهەكان بۇ كوردستان و هاندانى شۇقىنىزمى عەربىي و تىئۆزەرنى ئاسىيونالىيەنى عەربىي لەدېلى خواستى زۆرىنەي رەھاى گەلى كورد . لەكاتىكدا جەڭە لەبۇلەبۇل زياتر ، نەقەتى ترى لىۋەي نايات ، بەرامبەر ئەوھەموو كۆكتىلە لەتىزورىزمى ئىسلامىي و بەعسىيەكان ، ھەميشەش خەرىكى ئەوهى دەست بە پېرۆزراڭتنى يەكتى خاکى عێراقەوە بىگرى . لەكاتىكدا چووه كەلى ئەھرىيمەن و نەھاتە خوارەوە ، هەتا نەتەوە يەڭىتووەكان ، داخوازىيەكە ئەھەيان لە دەستە بەرنە كەردىنى فىدرالىي بۇ كوردەكان ، بەدىيەتىنا .

كوشتنى تەرو وشكى شىعە لەلايەن ئەھلى سوننەوە ، كوشتنى دەيان كريكارى شىعە لەلايەن تىزورىزمى ئىسلامىيەوە ، لەتولەي كوشتنى تىزورىستە كانى تەلەعەردا ، تەنها يەك پەيامى روونى لەمەغزادا ھەيە و يەك رىيگەچارەي سىاسيي لە پېشەوەيە ، ئەوپىش شەقۇپەقىرىنى عێراقە ، جىابۇونە شىعەيە لەعێراق و بىرىنى باشۇورى عێراقە ، شىعە دەبى تىيگەن دەبى بۇ خۆيان حوكى خۆيان بکەن . ئەو پەيامانەي كە سىستانىي دەيدات ، ئەگەر نىوهى شىعەش تەواوبكەن ، نابنە جەمسەرى شەرى ناوخۇ ، مەسەلە حىكمەت و دوورىنمايى و سىاسيي بۇونى ئەو پېشان نادات ، ئەوهندەي خولياو خەونى قەلەمەوبىي شىعەيە لەمېشىكدايە لە

پانتایی عیراقدا . ئەوه کاریکی ژیرانیه ، که تىرۇرى بەعسییەكان و ئىسلاممېيەكان بە تىرۇر وەلام نەردىتەوە و خۆدۇورگەتن لە شەرى ناوخۇ ، ئازايەتىي و ژيرىي و دووربىنېيەكى زۇرۇ قۇولى دەۋىت . بەلام ئایا ، سىستانىي ، بەراسىتىي دىزى شەرى ناوخۇيە و دىزى كوشتاڭەكان و قەسابخانەكانى عىراقە، ئەگەر وايە، ئەي بۆچىي بى دەنگە لەئاست ، سەرەرۇيىيەكانى گرووبەكەي موقتهدا سەدردا كە لەگەل بەعسییەكاندا پىكەوە و ئەنەنە سەدام ھەلەدگەن ، دىزى ئاساسىيەكەنەوە كەركوك و دىزى دەركەننى عەرەبە هاوردەكانى كەركوك ، ئایا ئەو ھاۋپەيمانىيە چىيە لەنیوان شىعە و سوننەيە عەرەبەدا لەكەركوك ، جىگە لە ھەستى شۇقىنىست بۇن زياتر ، لەكاتىكدا لەشۈينەكانى ترى عىراقدا ، بەخۇيىنى سەرى يەكتىر تىنۇون .

گەلى كوردى ئازادىخواز ، بۆ ئەوهى لەشەرى ناوخۇ دووربەكەوەتە ولوپانىيەكى تر دووبارە نەبىتەوە ، كارىكى زۇر باش دەكات ، تا ئىستا بى دەنگىي ھەلبىزاردۇوە ، لەبەرامبەر قەتلۇعامى سەدان كوردى ، سەرېرىنى دەيان كوردى ، بەدەستى بەعسییەكان و ئىسلاممېيەكان و عەرەبە ناسىيونالىستەكان ، بەلام ئەم نەرمۇنیانىيە ، نابىت دەسکەوەتە سىاسىيەكانى لى زەوتباڭات . دەسەلاتى سىاسىي كورد دەبىت زياتر پەلە بکات لە گەراندىنەوە كەركوك و سەرجەم ناوخە تەعرىبىكاراوهەكانى تردا بۆ سەر ھەرىمى كوردىستان ، تا يەك رۆز زووتر كەركوك بگەرىتەوە ، يەك رۆز زووتر لە سەربەخۇيى يەكجاريى نزىك دەبىنەوە . ئەگەر ئەو سەربەخۇيى دەيان سالى تىريش بخايدىنىت .

سەرگىدايەتى سىاسىي كوردىش ، ئەگەر شانازىي بە دىمۇكراسىيېبۇونى كوردىستانەوە دەكات ، ئەگەر شانازىي بە مافى مەرۆف و ئازادىيە سىاسىيەكانەوە دەكات ، دەبىت لىيى روون بىت ، خەلکى كەركوك و ناوخە كوردىنىشىنە تەعرىبىكاراوهەكان ، ھەزار گومان لەو گەرانەوەيە دەكەن ، بۆ كوردىستانىك ، پاسەوانەكانى قائىمقام و ئاسايشەكان ، تەقە لە خۆپىشاندەرانى سىقىلى كوردەكانى رۆزھەلات لەسلېمانىي و خەلکى كەلار بکەن ، ، گەرانەوە بۆ كوردىستانىك كە بەدەيان داواكارىي پېشىكەش بکەيت ، بۆ مۆلەتى خۆپىشاندان ، بەرپرسە لۆزىك پېرەكانى سىچوار دەيە لەمەۋېپىشى شاخ ، بۆ سازدانى خۆپىشاندەنانىكى جەماوەرىي ، دىزى گەندەللىي و دىزىي و تالان و بىرۇي ھەندى بەرپرسى بەھىچ تىر نەخۆر ، نەك ھەر گىچەل بە رېكخەرانى خۆپىشاندەران دەكەن ، بىگە ھەزاران بىرۇبىانووت بۆ دەھىنەوە بۆ خۆذىنەوە و رېكەگەتن لە ھەلسۈرۈنەرانى خۆپىشاندەران بۆ جىبەجىنە كەردى سەرتايىتىن مافى مەرۆف ، كە دەرېرىنى نارەزايەتىيە بەشىوەي خەباتى جەماوەرىي لە رېكەي خۆپىشاندەنەوە .

گەندەللى ئىدارىي لەكوردىستاندا ، لە ھەردوو حکومەتى ھەرىمى كوردىستاندا ، بەئەندازەيەكى ئەوهەندە ترسناڭ گەيشتىوە ، كە جامى پەستىي و تورەيى بەشىكى زۇر لە خەلکى كوردىستانى پىركدووە ، بازىغانىي و كەلەكەردى سەرمایەي بى ئەزىز لە ئەزىز بى دىسپلېنېي و بى وېژدانىيدا لەنان بەشىكى زۇر لە بەرپرسە كانى كوردىستاندا بەشىوەيەكى سامناڭ رۆز لەدواي رۆز بىرەوى ھەيە ، لەپەنای بازىارى ئازاد و كەرتى تايىبەت و ئازادىي بازىغانىيدا ، سەدان و ھەزاران گەندەللىي وەك دەرىتكى كوشىنە رۆزانە تەشەنە دەكات . لەكاتىكدا نەمان بىنى يەك وەزىز ، يەك بەرپىۋەبەر ، يەك بەرپرسى حىزبىي بىرىتە دادغا و بخىزىنەتە كونجى زىندانەوە ، سەرەپاي ئەو ھەموو خەرمانە لە گەندەللى ئىدارىي و بى سەروشۈنگەردى ئەو ھەموو پارەيە دېتە كوردىستانەوە .

كاتى ئەوه ھاتووە ، كەبەكردەوە ، نمۇونەي دىمۇكراسىي و مافى مەرۆف و خۆشگۈزەرانىي لەكوردىستاندا بەخەلک پېشان بىرىن ، نەك ھەر لەچوارچىوھى دروشمى ناو و تارى رۆژنامە و مىدىياكانى حىزب و حکومەتدا

یهق بکنهوه . کاتی ئهوه هاتووه، چیتر شیرو ریوی بۆ خەلک نەھینزیتەوە لەسەر گۆرەشیوینى خۆپشاندەران، بەلکوو دەبىت، ئەو بەرپرسانەی کە فەتوايان دا ، تەقە لەخەلک بکەن و بەگولله وەلامى بىزازىي خەلک لە بىن كارەبايى و بى ئاوىي بەدەنەوە ، بىرىئە دادگا و رەوانەي زىندان بکرێن . کاتى ئەوهش هاتووه ، دەسەلاتى سیاسىي کورد تى بگات، بە بىزىڭى هەشتاكان و نەوهەدەكان ، بەرى خۆرى ئاگايى كۆمەلاني خەلک ناتوانىت بگريت و ئەفسانەي دەسەلاتى شاخ و بەريوەبردنى ژيانى خەلک لە رووى خزمەتكۈزارىي و ياسايىيەوە ، دوو سەرددەمى جىاوازن و نەوهى نوى تاسەر لە دەسەلاتى قبۇول ناكات، كە مۇنۇپۇلى دەسەلات بەھەموو وردهكارىيەكانىيەوە لە كۆمەللى پىاوى كەنەفت و بەرچاوتەنگ و سەراپا نغرو لە گەندەلىيدا چىربۇوبىتەوە.